

història de l'art
2n de batxillerat

ART ROMÀ

Col·legi Sant Josep
Professora: Mireia Juvé
Curs 2012/13

CONTEXT CRONOLÒGIC, HISTÒRIC I CULTURAL

L'art romà se sol dividir en períodes coincidents amb les diferents etapes polítiques, a causa del caràcter determinant de l'Estat en la producció artística. Així distingim:

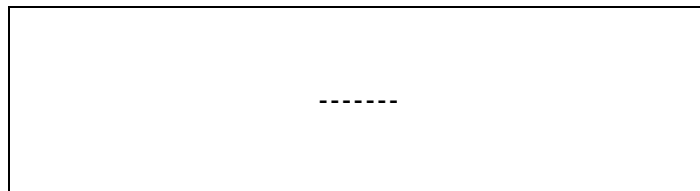
1. L'ETAPA REPUBLICANA (509-30 aC)
2. L'ETAPA DE L'ALT IMPERI (30 aC- 235 dC)
3. L'ETAPA DEL BAIX IMPERI (235-476)

Encara que en cada etapa es poden distingir certs trets propis - la influència del classicisme grec en temps d'August, per exemple, o la influència cristiana i oriental en el Baix Imperi - hi ha prou homogeneïtat en l'evolució general de l'art romà per analitzar-lo en conjunt.

ETAPA REPUBLICANA (509-30 aC)

Segons la tradició, la ciutat de Roma va ser fundada l'any 753 aC. En els seus inicis va estar sota la dominació dels reis etruscos i, després de l'expulsió de l'últim d'aquests reis l'any 509 aC, es va instaurar la República. Des de llavors, Roma es va llançar a una expansió territorial que la va portar a dominar la península Itàlica, primer, i a partir del segle II aC, tot el Mediterrani.

OBRES SELECCIONADES

ETAPA ALTOIMPERIAL (30 aC- 235 dC)

- Amb August (30 aC-14 dC) va començar l'etapa política coneguda com a Imperi, encara que es van mantenir les institucions republicanes.
- Atesa la impossibilitat de governar un imperi tan gran, s'optà per establir un sistema polític liderat per un emperador i es dividí el territori en províncies.
- L'Imperi estava organitzat com una àmplia xarxa de ciutats que seguien el model de la capital, Roma, i que es relacionaven entre si per un sistema de comunicacions molt eficaç.
- L'administració i el poder local els acaparaven grups oligàrquics, que exercien les magistratures i ocupaven els senats municipals.
- L'Imperi necessitava mantenir un procés permanent de conquestes, ja que, per funcionar, depenia de les riqueses i els esclaus que proporcionaven els nous territoris conquerits.
- El centre d'interès polític va girar al voltant de la figura de l'emperador. Calia fomentar una relació especial amb l'exèrcit i el poble si es volia assegurar l'estabilitat política. D'aquí va venir el costum d'adorar l'emperador i de retre-li jurament.
- El poder va fomentar una cultura oficial que tothom havia de respectar. L'imperi exigia als artistes que se sotmetessin a la glorificació del poder per elaborar un art propagandístic que era bàsic per a la cohesió d'un imperi tan extens i divers (p.e. l'**August de Prima Porta**). Aquest afany propagandístic va fer que s'elaboressin obres d'una gran magnitud (com per exemple, el **Colosseu** o el **Panteó**).
- Des de l'etapa republicana, moltes escultures gregues s'havien traslladat a Roma com a botí. També hi va haver una gran aflluència d'artistes grecs, disposats a treballar per una clientela romana rica que admirava el seu art i demanava còpies de les seves creacions més famoses. L'anonimat dels artistes romans es deu, en gran part a què molts eren estrangers, sobretot grecs i, sovint esclaus.
- El primer client en importància era l'Estat, que se servia de l'art per a objectius propagandístics, (p.e. la **Columna trajana**). L'oligarquia de les ciutats i els ciutadans rics també demanaven obres artístiques per decorar les seves luxoses mansions (com la **Casa del poeta tràgic**).

- L'Estat es va convertir en l'impulsor de moltes de les grans obres artístiques que es van fer durant l'Imperi i cada governant (August, Trajà, Adrià...) va voler deixar memòria de la seva autoritat i del seu poder. Per això, Roma es mostrava com una ciutat monumental que convenia presentar com el centre que garantia la unió de tot l'Imperi. La ciutat, i Roma com a paradigma, havia d'enlluernar, havia de ser l'orgull dels seus ciutadans i un model per a tots els pobles conquerits.

EMPERADORS / OBRES SELECCIONADES

Família Julio-Clàudia: AUGUST (27 aC-14 dC) - TIBERI - CALÍGULA - CLAUDI - NERÓ - GALBA - OTÓ - VITELI

AUGUST DE PRIMA PORTA (20 aC)
 MAISON CARRÉE (16 aC)
 ARA PACIS AUGUSTAE (13 aC-9 aC)
 CASA DEL POETA TRÀGIC (s.I aC)

Família Flàvia (1a dinastia): VESPASIÀ (69-79) - TIT (79-81) - DOMICIÀ(81-96)

COLOSSEU O AMFITEATRE FLAVI (72-80)
 AQUÛEDUCTE DE SEGOVIA (90-105)

Família Antonina : NERVA - TRAJÀ (98-117) - ADRIÀ(117-138) - ANTONÍ PIUS - LUCI AURELI - CÒMMODE - PERTINAX - DIDI JULIÀ

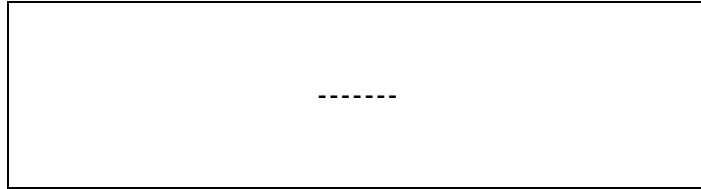
COLUMNA TRAJANA (107-113)
 PANTEÓ DE ROMA (118-128)

Família Severa: SEPTIMI SEVER - CARACAL·LA - MACRÍ - ELAGÀBAL - ALEXANDRE SEVER...

ETAPA BAIXIMPERIAL (235-476)

A partir del segle III les conquestes territorials es van aturar i, cada cop les pressions dels “bàrbars” sobre les fronteres de l’Imperi es feien més grans. L’exèrcit, imprescindible per contenir l’amenança exterior, es va convertir en l’àrbitre de la vida política i, els generals amb l’ajuda de les seves legions, van disputar entre si per aconseguir el poder per la força. Es va iniciar així el procés de decadència del Baix Imperi.

OBRES SELECCIONADES

CARACTERÍSTIQUES DE L'ART ROMÀ

- L'època de plenitud de l'art romà coincideix amb l'etapa final de la República i tot el període altoimperial, des del segle II aC fins al segle III dC.

ASPECTES DESTACATS DE L'ESTIL

1. NOVA CONCEPCIÓ ESTÈTICA

- Art **eclèctic**. Rep influències dels diferents pobles conquerits. És notable l'herència de l'art etrusc, el grec clàssic i l'hel·lenístic (molt visible en arquitectura).
- En contrast amb l'idealisme de l'art grec, els romans preferien allò que és **específic, concret, actual**. D'aquí deriva l'interès pels retrats, els relleus històrics i relleus per a particulars en els sarcòfags.
- **Caràcter utilitari i pragmàtic** de l'art que respon a l'esperit militar dels romans i es manifesta en l'urbanisme, l'arquitectura civil i les obres d'enginyeria.
- **Prioritat als aspectes funcionals i tècnics** davant dels estètics, fet que permet un gran desenvolupament en el camp de l'enginyeria.
- **Predomini de l'arquitectura, sobretot civil**, que se centra en les obres públiques, mentre l'escultura i la pintura s'hi subordinen.
- A partir del segle I dC l'art romà s'imposa en el món mediterrani. Roma crea, al mateix temps que l'administració unitària de l'Imperi, el seu "art imperial" més o menys unitari.
- Art amb molta personalitat, malgrat les influències.

2. UN ART AL SERVEI DELS INTERESSOS DE L'ESTAT

- L'art és utilitzat com un **mitjà d'ostentació i de manifestació de poder**.
- El centre d'interès polític gira al voltant de l'emperador. Amb l'art com a **mitjà propagandístic**, l'emperador s'assegura l'autoritat i unitat de l'imperi.

3. PÈRDUA D'IMPORTÀNCIA DE L'ARTISTA

- Si els grecs eren artistes pel plaer de la contemplació, els romans seran enginyers que fan obres de valor artístic.
- La **creació artística és considerada una activitat servil**, pròpia d'esclaus i pobles conquerits. Per això el paper de l'artista és força irrellevant.

4. GRANDIOSITAT I MONUMENTALITAT EN ARQUITECTURA

- **Desapareix la concepció antropocèntrica** del classicisme grec i els artistes s'inclinen cap un art monumental amb la finalitat d'impressionar i demostrar la grandesa de l'imperi.
- L'arquitectura romana és colossal i grandiosa, no només per l'espai que ocupa sinó també pel seu significat. Una idea de grandesa relacionada amb el concepte d'immortalitat de l'imperi i un mitjà per demostrar l'ordre i la permanència dels que governaven.

5. NOVA CONCEPCIÓ DE L'ESPAI

- La importància de la família en la societat romana deriva en un **interès pels espais interns**: importància de la casa i dels mosaics i pintures decoratives (frescos).
- Els romans són els primers arquitectes en crear espais interiors espaiosos, superant l'arquitectura grega tant centrada en l'aspecte exterior.

6. INFLUÈNCIA DE L'ART GREC

- L'aristocràcia romana col·lecciona obres, contracta artistes grecs i els artistes copien obres gregues i **adopten moltes formes de la Grècia clàssica i sobretot hel·lenística**, adaptant-les al seu propi esperit.
- De fet, en l'art romà conviuen dues tendències: L'estil hel·lenitzant idealista, propi de l'aristocràcia, que coneix i admira l'art grec i l'estil romà tradicional, sobri i naturalista, propi de les classes mitjanes.
- L'art romà tindrà una gran transcendència en estils posteriors (època medieval i moderna), especialment en arquitectura.

7. MATERIALS I TÈCNIQUES

- Els romans **utilitzen nombrosos materials** constructius i diverses maneres d'aparellar els murs, anomenades "opus".
- **Ideen "l'opus caementicium"** anomenat formigó o morter. És un material nou d'una gran eficàcia constructiva (es pot emprar en projectes de grans dimensions i és mal·leable i perdura molt més temps). El morter s'elabora a partir d'un encofrat de fusta on s'hi mescla calç, arena i pedres petites.
- **Utilitzen el maó cuit al forn.**